

การบังคับคดี

โดย.....ส่วนนิติการ

คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี

คำบังคับ คือ คำสั่งของศาลที่สั่งบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำพิพากษา ซึ่งจะต้องกำหนดถึงวิธีปฏิบัติ และกำหนดระยะเวลา อีกทั้งเงื่อนไขต่าง ๆ เท่าที่จำเป็นกับกำหนดวิธีการบังคับ ถ้าผู้ต้องคำบังคับไม่ปฏิบัติตามแล้ว ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์และจำขัง

หมายบังคับคดี คือ คำสั่งศาลที่ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี ได้แก่ เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือจำศาลให้เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีการยึดทรัพย์อายัดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อเอาทรัพย์มาขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้ตามคำพิพากษา

การยึดทรัพย์ คือ การเอาทรัพย์ซึ่งอยู่ที่ลูกหนี้และเป็นของลูกหนี้ มาอยู่ในความดูแลรักษาของเจ้าพนักงานบังคับคดี

การอายัดทรัพย์ คือ ทรัพย์สินหรือสิทธิของลูกหนี้ ซึ่งอยู่ที่บุคคลภายนอกหรือบุคคลภายนอกจะต้องส่งมอบหรือโอนให้ลูกหนี้ เพื่อชำระหนี้แก่ลูกหนี้ภายหลังคำพิพากษา โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจสั่งให้บุคคลภายนอกมิให้ทำการโอนทรัพย์ หรือส่งมอบทรัพย์ให้บุคคลอื่น

การบังคับคดี จะเกิดขึ้นได้เป็นกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

1. เมื่อศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว ฝ่ายที่แพ้คดีไม่ได้รับการทูลเกล้าการบังคับคดี ในระหว่างการพิจารณาของศาลสูง
 2. คดีที่ถึงที่สุด โดยฝ่ายที่แพ้คดีไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ หรือฎีกาต่อไปแล้ว
- สำหรับการพิจารณาคดีถึงที่สุดแล้วหรือไม่ ก็จะต้องพิจารณาพ้นกำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วหรือไม่ ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะอุทธรณ์แล้วไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกา ก็ถือว่าคดีถึงที่สุด

สิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษา กำหนดเวลาในการบังคับคดีตามคำพิพากษานั้น เจ้าหนี้ คือ ผู้ชนะคดีจะต้องร้องขอให้ศาลบังคับคดีภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด

การดำเนินการบังคับคดี

ในการดำเนินการทางศาล ภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จะต้องดำเนินการขอให้ศาลออกหมายแจ้งคำบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยทราบคำพิพากษาภายใน 30 วัน และเมื่อครบกำหนดเวลาในการออกหมายแจ้งคำบังคับแล้ว ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ต้องดำเนินการขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่ออายัดทรัพย์หรือยึดทรัพย์ของจำเลยเพื่อขายทอดตลาดต่อไป

สำหรับในคดีที่มีการตกลงประนีประนอมยอมความกันได้ในศาล เช่น จำเลยยอมชดใช้เงิน ให้โจทก์เป็นรายเดือน และศาลได้พิจารณาให้เป็นไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ต่อมา ภายหลังถ้ามิได้มีการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวโดยจำเลยไม่ชดใช้เงินให้โจทก์ ฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากสัญญาประนีประนอมยอมความ ก็สามารถที่จะร้องขอต่อศาลให้ศาลบังคับคดี ได้เลยโดยไม่ต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับอีก

ในวันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล หากมีบุคคลเข้าเป็นผู้ค้ำประกันในศาล โดยทำ หนังสือประกันหรือโดยวิธีอื่น ๆ เพื่อการชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้น คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลย่อมใช้บังคับแก่การประกันนั้นได้โดยไม่ต้องฟ้องผู้ค้ำประกันขึ้นมาใหม่

การบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะผู้แทนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ในอันที่จะรับ ชำระหนี้หรือทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาวาง และออกไปรับให้ และมีอำนาจยึดหรืออายัด และยึดถือทรัพย์สิน ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้และมีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาด

การงดการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะงดการบังคับคดีไว้ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้ แจ้งเป็นหนังสือ ไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีว่าตกลงงดการบังคับคดีไว้ ชั่วระยะที่กำหนดไว้หรือภายใน เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้การบังคับของอายุความบังคับคดี

ในกรณีที่มีการทำสัญญาตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้ชำระหนี้เป็นอย่างอื่น เช่น ให้ลูกหนี้ชำระหนี้เป็นรายเดือน โดยไม่ต้องยึดทรัพย์สินขายทอดตลาด สัญญาตกลงกันนั้นมีผลใช้ได้ ระหว่างกันโดยไม่มีผลกระทบต่อกรบังคับคดี แม้จะไม่ได้แจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบก็ตาม และ ต่อมาภายหลังปรากฏว่าลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามที่ได้ตกลงไว้ การบังคับคดีก็ยังมีผลอยู่ เพียงแต่ให้เจ้าหน้าที่แจ้งไป ยังเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ดำเนินการบังคับคดีกับให้ลูกหนี้ได้อีก โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่
